

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПСИХОМЕТРІЇ

СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>3</u>	<u>6</u>	<u>20</u>	<u>16</u>	<u>54</u>	<u>90</u>	<u>6</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Савченко Олена В'ячеславівна

Доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології

Контактна інформація: e-mail: olena.savchenko@usfu.edu.ua

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Сучасні методи психометрії» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 6 семестру на 3-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «Сучасні методи психометрії» студентам необхідно володіти знаннями з таких предметів:

Пререквізити:

- Методи дослідження в психології – це сукупність загальних підходів і інструментів для отримання наукових знань про психіку та поведінку людини.
- Методи кількісних досліджень у психології — статистичні та математичні методи аналізу даних.
- Методи якісних досліджень у психології — для комплексної оцінки психічних явищ психометричні інструменти поєднуються з якісними методами.
- Психодіагностика — створення та стандартизації психодіагностичних методик.
- Дані та їх аналіз у психології — інструменти для обробки та інтерпретації емпіричних даних.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Клінічна практика — набуття студентами практичних навичок психодіагностики, консультування та корекції у реальних клінічних умовах.
- Переддипломна практика — завершальний етап професійної підготовки, який інтегрує теоретичні знання та практичні вміння для перевірки готовності до самостійної роботи психолога.
- Кваліфікаційна робота — самостійне науково-практичне дослідження студента, спрямоване на демонстрацію сформованих компетентностей та здатності застосовувати психологічні знання у вирішенні професійних завдань.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні методи психометрії» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про теоретичні основи вимірювання психічних явищ, методи побудови та адаптації психометричних інструментів, а також статистичні процедури аналізу даних.

Дисципліна забезпечує здобуття практичних навичок у створенні та стандартизації тестів, оцінці їх надійності та валідності, використанні сучасних програмних засобів для психометричного аналізу.

Вона інтегрує знання з психодіагностики, методології психологічних досліджень та прикладної статистики, формуючи компетентності для професійної діяльності у клінічній, освітній та організаційній психології.

Завдяки вивченню дисципліни студенти отримують можливість аналізувати сучасні психометричні тенденції, застосовувати цифрові технології у вимірюванні психічних процесів та розробляти власні інструменти для досліджень і практики.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Сучасні методи психометрії» призначена для формування у здобувачів вищої освіти системних знань про теоретичні засади вимірювання психічних явищ, методи побудови та адаптації психометричних інструментів, а також статистичні процедури аналізу даних.

Дисципліна забезпечує підготовку студентів до створення та стандартизації психометричних тестів, оцінки їх надійності та валідності, а також до використання сучасних програмних засобів для обробки результатів.

Дисципліна має на меті інтеграцію знань із психодіагностики, методології психологічних досліджень та прикладної статистики, формуючи компетентності для професійної діяльності у клінічній, освітній та організаційній психології.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Сучасні методи психометрії» — формування у здобувачів вищої освіти системних знань про теоретичні основи та сучасні методи психометрії, розвиток навичок побудови, адаптації та валідації психометричних інструментів, а також уміння застосовувати їх у психологічних дослідженнях, діагностиці та практиці.

8. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Сучасні методи психометрії» полягають у забезпеченні студентів знаннями та практичними навичками, необхідними для роботи з емпіричними матеріалами та їх коректної інтерпретації у психологічних дослідженнях. Основні завдання можна сформулювати так:

- Ознайомлення з історією та сучасним станом психометрії.
- Вивчення принципів побудови психометричних тестів.
- Формування знань про методи оцінки надійності та валідності.
- Опанування сучасних статистичних та математичних методів у

психометрії.

- Розвиток практичних навичок використання психометричних інструментів у дослідженнях та практиці.
- Формування критичного мислення щодо інтерпретації результатів психометричних вимірювань.

8.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сучасні методи психометрії» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- теоретичні основи психометрії та її місце у системі психологічних наук;
- основні моделі вимірювання психічних явищ (класична теорія тестів, IRT);
- поняття надійності та валідності психометричних інструментів;
- принципи стандартизації та нормування тестів;
- статистичні методи аналізу психометричних даних.

Уміти:

- аналізувати психометричні дані із застосуванням статистичних методів;
- розробляти та адаптувати психометричні інструменти;
- оцінювати надійність та валідність тестів;
- використовувати комп'ютерні технології у психометрії;
- застосовувати психометричні методи у практичній діяльності психолога.

9. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні методи психометрії» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи психометрії

Тема 1. Предмет і завдання психометрії

Психометрія є галуззю психології, що займається вимірюванням психічних явищ та властивостей особистості за допомогою стандартизованих методів. Її предметом є розробка та застосування інструментів для кількісної оцінки індивідуальних відмінностей. Завдання психометрії полягають у створенні надійних і валідних тестів, які дозволяють об'єктивно оцінювати когнітивні, емоційні та поведінкові характеристики. Вона забезпечує наукове підґрунтя для психодіагностики та практичної роботи психолога.

Тема 2. Історія розвитку психометрії

Історія психометрії бере початок у XIX столітті, коли виникли перші спроби кількісного вимірювання інтелекту та здібностей. Важливими етапами стали роботи Ф. Гальтона, Ч. Спірмена та А. Біне, які заклали основи сучасних тестових методик. У XX столітті психометрія розвивалася завдяки використанню математичної статистики та факторного аналізу. Сьогодні вона інтегрує класичні підходи з новітніми технологіями, включаючи комп'ютерне тестування та аналіз великих даних.

Тема 3. Теоретичні моделі вимірювання психічних явищ

У психометрії застосовуються різні моделі вимірювання, серед яких класична теорія тестів та сучасна теорія відповіді на завдання (IRT). Класична модель ґрунтується на аналізі надійності та валідності тестів, тоді як IRT дозволяє більш точно оцінювати рівень здібностей індивіда. Теоретичні моделі забезпечують основу для створення шкал та інтерпретації результатів. Вони дозволяють враховувати індивідуальні особливості та підвищують точність психометричних вимірювань.

Тема 4. Поняття надійності та валідності тестів

Надійність тесту означає стабільність та узгодженість його результатів при повторних вимірюваннях. Валідність визначає, наскільки тест дійсно вимірює ту характеристику, для якої він призначений. Ці показники є ключовими критеріями якості психометричних інструментів. Висока надійність і валідність забезпечують достовірність діагностичних висновків та практичну цінність тестів у психології.

Тема 5. Стандартизація та нормування психометричних методик

Стандартизація передбачає створення єдиних умов проведення тестування та обробки результатів. Нормування полягає у визначенні середніх показників та шкал для різних груп населення. Ці процеси забезпечують можливість порівняння результатів між індивідами та групами. Стандартизовані методики дозволяють психологам отримувати об'єктивні дані та використовувати їх у практиці та дослідженнях.

Змістовний модуль 2. Практичні методи психометрії

Тема 6. Методи побудови психометричних тестів

Побудова тестів включає розробку завдань, визначення шкал та перевірку їх психометричних властивостей. Важливим етапом є апробація тестових матеріалів на вибірках респондентів. Методи створення тестів враховують як теоретичні моделі, так і практичні вимоги до інструментів. Якісно розроблений тест дозволяє отримати валідні та надійні результати у психологічній діагностиці.

Тема 7. Статистичні методи аналізу психометричних даних

Аналіз даних у психометрії здійснюється за допомогою математичної статистики, включаючи кореляційний, факторний та регресійний аналіз. Ці методи дозволяють виявляти структуру психічних явищ та взаємозв'язки між ними. Статистичні процедури забезпечують перевірку надійності та валідності тестів. Використання сучасних статистичних програм значно підвищує точність та ефективність психометричних досліджень.

Тема 8. Використання комп'ютерних технологій у психометрії

Сучасна психометрія активно застосовує комп'ютерні технології для тестування та аналізу результатів. Це дозволяє автоматизувати процес збору

даних, підвищити точність обробки та зменшити вплив людського фактора. Комп'ютерні системи забезпечують адаптивне тестування, коли завдання підбираються відповідно до рівня респондента. Використання технологій відкриває нові можливості для масштабних досліджень та інтеграції психометрії з іншими науками.

Тема 9. Практичне застосування психометричних методів у психології

Психометричні методи широко використовуються у клінічній, освітній та організаційній психології. Вони допомагають оцінювати рівень інтелекту, особистісні риси, емоційний стан та професійні здібності. Практичне застосування тестів дозволяє здійснювати діагностику, відбір персоналу та моніторинг розвитку особистості. Психометрія є важливим інструментом для прийняття рішень у психологічній практиці.

Тема 10. Сучасні тенденції та перспективи розвитку психометрії

Сучасні тенденції психометрії включають інтеграцію з нейропсихологією, використання великих даних та штучного інтелекту. Перспективним напрямом є розробка адаптивних тестів та мобільних додатків для психологічної діагностики. Психометрія стає більш гнучкою та доступною завдяки цифровим технологіям. Її розвиток сприяє підвищенню точності вимірювань та розширенню сфер практичного застосування.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи психометрії				
Тема 1. Предмет і завдання психометрії. Ознайомлення з сутністю психометрії, її місцем у системі психологічних наук та практики.	9	2	2	5
Тема 2. Історія розвитку психометрії. Основні етапи становлення психометрії, ключові школи та напрями.	9	2	2	5
Тема 3. Теоретичні моделі вимірювання психічних явищ. Класичні та сучасні моделі психометричних вимірювань.	9	2	2	5
Тема 4. Поняття надійності та валідності тестів. Методи оцінки якості психометричних інструментів.	9	2	2	5
Тема 5. Стандартизація та нормування психометричних методик. Принципи створення та адаптації тестів для різних груп.	9	2	2	5
Змістовний модуль 2. Практичні методи психометрії				
Тема 6. Методи побудови психометричних тестів. Алгоритми створення тестових завдань та шкал.	9	2	2	5
Тема 7. Статистичні методи аналізу психометричних даних. Застосування математичної статистики у психометрії.	9	2	1	6
Тема 8. Використання комп'ютерних технологій у психометрії. Програмне забезпечення для обробки та аналізу результатів.	9	2	1	6

Тема 9. Практичне застосування психометричних методів у психології. Приклади використання психометрії у клінічній, освітній та організаційній практиці.	9	2	1	6
Тема 10. Сучасні тенденції та перспективи розвитку психометрії. Інноваційні напрями, інтеграція з нейропсихологією.	9	2	1	6
Усього:	90	20	16	54

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Предмет і завдання психометрії – Охарактеризувати психометрію як галузь психології. – Представити основні завдання психометрії. – Надати приклади застосування психометрії. – Описати відмінності психометрії від інших методів. – Запропонувати можливі сфери використання психометрії.	5
2	Самостійне заняття 2. Історія розвитку психометрії – Охарактеризувати ключові етапи становлення психометрії. – Представити внесок Гальтона, Спірмена, Біне. – Надати приклади історичних моделей тестування. – Описати сучасне використання класичних тестів. – Запропонувати порівняння класичних і сучасних підходів.	5
3	Самостійне заняття 3. Теоретичні моделі вимірювання психічних явищ – Охарактеризувати класичну теорію тестів. – Представити основні положення IRT. – Надати приклади застосування моделей. – Описати відмінності між класичною та сучасною моделями. – Запропонувати можливості використання моделей у практиці.	5
4	Самостійне заняття 4. Надійність та валідність психометричних тестів – Охарактеризувати поняття надійності. – Представити види валідності. – Надати приклади методів перевірки. – Описати значення цих показників. – Запропонувати способи підвищення валідності тестів.	5
5	Самостійне заняття 5. Стандартизація та нормування психометричних методик – Охарактеризувати процес стандартизації. – Представити принципи нормування. – Надати приклади нормованих шкал. – Описати значення стандартизації. – Запропонувати можливості застосування нормування у практиці.	5
6	Самостійне заняття 6. Методи побудови психометричних тестів	5

	– Охарактеризувати етапи створення тесту. – Представити принципи формування шкал. – Надати приклади тестових завдань. – Описати значення апробації. – Запропонувати алгоритм створення тесту для студентів.	
7	Самостійне заняття 7. Статистичні методи аналізу психометричних даних – Охарактеризувати методи кореляційного аналізу. – Представити факторний аналіз. – Надати приклади регресійного аналізу. – Описати значення статистики. – Запропонувати програмні засоби для аналізу даних.	6
8	Самостійне заняття 8. Використання комп'ютерних технологій у психометрії – Охарактеризувати переваги комп'ютерного тестування. – Представити сучасні програмні засоби. – Надати приклади адаптивного тестування. – Описати значення цифрових технологій. – Запропонувати перспективи використання мобільних додатків.	6
9	Самостійне заняття 9. Практичне застосування психометричних методів у психології – Охарактеризувати сфери застосування психометрії. – Представити приклади тестів для інтелекту. – Надати приклади тестів для особистісних рис. – Описати значення психометрії у відборі персоналу. – Запропонувати приклади використання психометрії у консультуванні.	6
10	Самостійне заняття 10. Сучасні тенденції та перспективи розвитку психометрії – Охарактеризувати інноваційні напрями розвитку психометрії. – Представити приклади інтеграції психометрії з нейропсихологією. – Надати приклади використання у психометрії. – Описати перспективи застосування цифрових технологій. – Запропонувати можливі напрями розвитку психометрії в Україні.	6
Всього		54

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Вельдбрехт О., Зінченко Н., Тавровецька Н. *Шкала самооцінки Розенберга: українська адаптація та психометричні властивості*. Інсайт: психологічні виміри суспільства, 2025, №13, с. 142–150.

2. Вельдбрехт О., Рибачок Д. *Українська адаптація шкали процвітання Е. Дінера*. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Психологія, 2025, №22, с. 12–20.
3. Карпенко З., Климпуш А. *Україномовна адаптація особистісного опитувальника HEXACO*. Психологічні перспективи, 2025, вип. 46, с. 39–62.
4. Мазяр О. В., Фещук В. В. *Основи психометрики: методичні рекомендації*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 110 с.
5. Тітов І. Г. *Елементи практичної психометрики: навчальний посібник*. Київ: Кондор, 2024. 128 с.

Додаткові:

6. Колесніченко Л., Гоменюк А. *Адаптація шкали конфлікту рішень О. Коннора українською мовою*. Перспективи та інновації науки, 2025, №2(48), с. 1455–1476.
7. Мазяр О. В., Войтенко В. І., Троценко А. *Шкала особистісної динаміки: модифікація та психометричні характеристики*. Журнал соціальної та практичної психології, 2025, №5, с. 61–72.
8. Нариси сучасної психометрики. Київ: Українське психометричне товариство, 2023.
9. Кириченко В. І., Климчук В. П. *Психометрія та психодіагностика: сучасні підходи*. Житомир: ЖДУ, 2023.
10. Аврамчук О. В. *Методологія психометричних досліджень у клінічній психології*. Львів: УКУ, 2024.

Інформаційні ресурси:

1. Українське психометричне товариство — umpa.org.ua
2. Psychometric Society — psychometricsociety.org
3. Електронна бібліотека Житомирського державного університету — eprints.zu.edu.ua (eprints.zu.edu.ua in Bing)
4. Міністерство освіти і науки України — mon.gov.ua
5. Національна психологічна асоціація України — npa.org.ua
6. Українське психометричне товариство — umpa.org.ua

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ **“ВІДМІННО”** отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ **“ДОБРЕ”** отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ **“ЗАДОВІЛЬНО”** отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навиків або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ **“НЕЗАДОВІЛЬНО”** отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив'язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають

здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни Fx, F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися обов'язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;
- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;

- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.